

Milan Vincetič

Dušan Jovanović: *Nisem*.

Ljubljana: Študentska založba, 2011.

Naj začnem kar naravnost: Dušan Jovanović (1939), ki ga literarni/dramski javnosti ni treba posebej predstavljati, se je v svojih “pozni” letih odločil za pesniški prvenec; najbrž so se pričujoče pesmi v njem ves čas izpisovale, morda jih je tudi sproti beležil, dejstvo pa je, da so prav zaradi avtorjeve zrelosti/modrosti izšle pravi čas. To so preprosto pesmi, ki želijo z impulzivno odrsko naracijo, z geminacijami ter ponavljajočimi se (istimi zanikanimi) glagoli posrkati sokr(i)vico vsakdana ter se vrniti kot bumerang “emisij sramot, ki se najhitreje razkadijo”. Pesnikov iskreni revolt torej ni “upor brez razloga”, saj se predobro zaveda dileme, ali “mi je opešal sluh / ali tišine ni več”, zato je odveč vsaka naivnost, saj “ne bo več zbiral zvezdic in čebelic” niti ne bo “podpisal nobene peticije več”. Še več: njegov radikalizem celo preraste v trmoglavost, češ “brišite me / brišite / z vseh seznamov”.

A Jovanović se ne umakne v pasivnost, v brlog, v katerem bo renčal, tudi se ne preda (krščanski) solznodolinski mantri, kaj šele (samo)pomilovanju, ne, njegov glas (za)zveni nabrušeno in pikro, vendar brez vznemirjenosti, ne želeč vrniti zasvinjano življenje “v stanje / prvobitne čistosti”. Ni torej katarze niti opravičila, je samo nenaveličan “strah v kosteh” in “beg iz ene knjige v drugo”, iz nekoč v danes.

Vsakdanje bizarnosti, najsi gre za strah pred injekcijsko iglo, pred bogom ali pred tem, “da bi se še enkrat podelal v hlače”, so obsceno minorne, zato jih zlahka premaguje tudi z molkom, ki ga je “najmanj takrat ko nimamo kaj povedati”. Njegov krik tako ostaja nevsiljiv glas naše vesti, naše subjektivitete, ki je (naj)bližje “luzerjem” (*Mati moja, kakšen luzer!*).

Dušan Jovanović se kot plodovit dramski pisec in režiser še kako zaveda, da so (skoraj) vsi junaki/nastopači predvsem luzerji, da svoj manko večinoma kompenzirajo v paradigmo, češ “en kos prodajo, / drugega pa obdržijo zase”, kajti “reinkarnacija se dopolni / v posodi živega telesa, / ki si ga nova duša / deli s starimi podnajemniki”. Pesnik torej ne verjame v

silni (revolucionarni) preobrat, kajti "kamorkoli se človek obrne, se zaleti v nekakšna vrata", vrata, na katera Jovanović pogumno pokljuka, včasih vanje tudi brčne, medtem ko se večina kar obrne.

Kajti vse je minljivo in relativno, saj "enkrat prodáš pod roko / enkrat prodáš drago / enkrat prodáš pod ceno / nazadnje pa daš oglas / zaradi selitve na oni svet", zato "prodám vse kar imam". In to so predvsem sejmarske kramarije, ki se je, "hudiča, ne naveličajo" in na katero čakaš v vrstah "in dočakaš skoraj vse, kar ti srce poželi". In doda: "Razen dostojanstva." In prav na tej prolegomeni sloni pričujoča knjiga, češ "po komuniciranju z velikim svetom / se prileže valjanje na domačem kavču, // kjer te oko globalne kamere ne doseže". Pesnik s stoično zadržanostjo, češ "imam veselo novico, a se je ne veselim", odkriva plast za plastjo naše biti, značajeve, (nad)vlade kapitala ter se posmehne domačim političnim igrarijam.

In kaj mu torej preostane? Da počaka dan, "ko bo snedel samega sebe"? Da se sprijazni, da je "Pubi (pes, op. p.) njegov alter ego, / in (da) vse, kar njega pesti, / mene še čaka"? Reši/rešuje ga je le ironija ter dvom o zaumnosti življenjskih skrivnosti, ki so si jih nekateri prisvojili kot predmet manipulacije z drugimi (jasnovidnost), dvom, ki ga upesnjuje z retoričnim podobjem, s katerim se, prav zaradi uporabe vseh jezikovnih socialnih plasti, približuje žlahtnemu verizmu, tega pa začini tudi z mehkiimi lirskimi podobami.

Čeprav je lirski subjekt obložen s spomini, ki jih mnogokrat prikliče kot fotoreminiscence, ni v preži zolajevskega *j'accuse* niti v drži samozave-rovanega (avto)biografa, temveč zgolj lucidnega pričevalca, ki se obrača predvsem nase ter v sebi najdeva (če?) tudi odgovore. Kljub grencu pa sveta ne bi radikalno obrnil na glavo, kaj šele ga "izboljšal", saj mu prav vsakdanja scenarija ponuja obilo bolj ali manj pretresljivih kadrov in sekvenc, ki kar sami vstopajo v nenaslovljene pesmi. Zakaj nenaslovljene: preprosto zato, ker tudi bibavičnim dnevom, naj se še tako šibijo od dogajanja, sproti pozabljamo imena. Ne pozabljamo pa razvalin in razbitin, ki so jih naplavili v nas.

Zato pritrjujem zapisu na zavihku knjige, da je vse v tej knjigi "izrečeno s tisto mero patosa in avtorefleksije, dramske piruete in pisateljske prefriganosti enega od živečih slovenskih klasikov, da je posladek za petične bralce, ostale pa napeljuje k temu, da nemudoma postanejo pesniški gurmani". To je poezija, ki ne ovinkari, zato se je tudi slekla do golega, da bi končno preskočila kitajski zid, pred katerim se pesnik znajde na naslovnici tudi v podobi (samotnega) kavboja z lasom. Pesniška knjiga, ki bo s svojo iskričnostjo ter neposrednostjo dodobra osvežila sodobne pesniške vode.